

EUROPEAN REFORMS BULLETIN 2017 No2

Indexed & Shared by:

European Reforms Bulletin

2017

scientific peer-reviewed journal

No. 2

Founded and edited by Centre for European Reforms Studies, a.s.b.l. Grand Duchy of Luxembourg (Registre de commerce et des sociétés, Luxembourg, F 10.340, siège social: L-1541 Luxembourg, 36, boulevard de la Fraternité).

Tel.: +352661261668

e-mail: bulletin@email.lu

http://cers.eu.pn/bulletin.html

Editorial board: Yeskov S. (D.Sc., Assoc. Prof., Luxembourg, editor-in-chief), Zaiets O. (PhD, Assoc. Prof., Luxembourg, deputy editor), Dymarskii Ia. (D.Sc., Prof., Russian Federation), Kaluzhnyi R. (D.Sc., Prof., Ukraine), Karchevskiy N. (D.Sc., Prof., Ukraine), Korystin O. (D.Sc., Prof., Ukraine), Kretova A. (PhD, Russian Federation), Nedodaieva N. (D.Sc., Prof., Israel), Rozovski B. (D.Sc., Prof., Ukraine), Zabłodska I. (D.Sc., Prof., Ukraine).

European Reforms Bulletin is an international, multilingual (English, Ukrainian, Russian), scholarly, peer-reviewed journal, which aims to publish the highest quality research material, both practical and theoretical, and appeal to a wide audience. It is an official bulletin of the Centre for European Reforms Studies and is published 4 times a year (quarterly). It includes articles related to legal and economic issues of reforms in European Union and Europe-oriented countries, including efficiency and experience of these reforms, comparative studies on all disciplines of law, cross-disciplinary legal and economic studies, and also educational issues. It welcomes manuscripts from all over the world, in particular from countries which made European choice recently. It accepts articles from professional academics, researchers, experts, practitioners and PhD students.

Responsibility for the accuracy of bibliographic citations, quotations, data, facts, private names, enterprises, organizations, institutions and government bodies titles, geographical locations etc. lies entirely with authors. All the articles are published in author's edition. Authors must accept full responsibility for the factual accuracy of the data presented and should obtain any authorization necessary for publication. The editorial board and the Centre for European Reforms Studies do not always share the views and thoughts expressed in the articles.

The editorial board reserves the right to refuse any material for publication and advises that authors should retain copies of submitted manuscripts and correspondence as material cannot be returned. Final decision about acceptance or rejection rests with the editor-in-chief and editorial board. By submitting an article for publication author declares that the submitted work is original and not being considered elsewhere for publication and has not been published before.

Recommended for publication by the Centre for European Reforms Studies (protocol of the general meeting No. 10 28.02.2017)

© European Reforms Bulletin, 2017

© Authors of articles, 2017

Table of contents

Bondarenko E.G. Features of the beginning of pre-trial investigation on the fact of committing serious bodily injuries that caused the death of the victim	2
Demidov I.I. The main directions of the prosecutor's supervision of controlled delivery, controlled and operational procurement of goods, items and substances	7
Ignatyuk O.V. Ways of improving the use of the results of operative-search activities and secret investigative (search) actions during the proceedings	12
Karpenko K.K. Organization of information exchange between the Motor (Transport) Insurance Bureau of Ukraine and the National Police of Ukraine through the use of data of the Unified Centralized Database of MTIBU contracts of compulsory motor insurance	22
Kozachenko A.I. The essence of criminal procedural guarantees of confidential cooperation and its functional purpose	26
Marchenko A.A. Principles of criminal proceedings against minors: problems of current criminal-procedural legislation of Ukraine	34
Nikitchenko V.V. Reforming the Institute of Advocacy of Ukraine: current state and development prospects in the context of implementing the recommendations of the European Union	41
Svintsitskaya O.P. Foreign Experience in Trafficking Investigation	46
Vasylynchuk V., Bilous R.V. Opposition of authorized subdivisions to illegal enrichment with using modern technologies	50

Principles of criminal proceedings against minors: problems of current criminal-procedural legislation of Ukraine

Marchenko A.A.

Adjunct of distance learning

Methodist-teacher Odessa State University interior affairs, Ukraine

e-mail: lenok-tol6evna@ukr.net

Abstract: The peculiarity of the implementation of criminal justice in relation to minors, the resolution of their specific criminal-procedural tasks, both strategic and tactical, must be reproduced in the content and essence of the special principles of criminal proceedings against minors. Special principles should not only influence the specific procedural procedure of criminal proceedings but also be reproduced in the peculiarities of the legislative process, in general, in the specifics of the formulation of specific criminal-procedural rules governing the conduct of criminal proceedings against minors. And, accordingly, influence the formulation of the conceptual apparatus, approaches in determining the criteria for systematization of criminal-procedural norms and relevant institutions.

Keywords: the basic principles of criminal proceedings, the implementation of criminal justice, differentiation and individualization of criminal responsibility, punishment of juveniles, restorative justice, compulsory measures.

Актуальність. Відповідно до основних засад кримінального провадження в Україні неповнолітні відносяться до особливої категорії осіб, які мають користуватися додатковими гарантіями в частині забезпечення законності, рівності перед законом та судом, поваги до людської гідності, забезпечення прав, свобод та особистої недоторканості під час здійснення кримінального правосуддя. Ця особливість обумовлюється, насамперед, специфічністю соціально-психологічних та психофізичних властивостей, які відтворюються в відмінній поведінці неповнолітньої особи під час здійснення досудового слідства, судового розгляду справи. Серед типових особливостей, зазвичай, виокремлюється суттєва соціально-правова уразливість неповнолітніх, яка за відсутності достатнього життєвого досвіду, знань та навичок, нестійкості психічних процесів, імпульсивності та емоційності у підсумку призводять до підвищеного конформізму та схильності до стороннього впливу. Відповідно, маємо погодитися із Є.С. Назимко в тому, що неповнолітні в більшій мірі є потенційними об'єктами залякування, морального та фізичного тиску, що може призвести до неправдивих зізнань, байдужості щодо захисту своїх прав, свобод та законних інтересів. [12, С. 6, 296-299] Тож, безумовно, проблема дотримання правового статусу неповнолітньої особи, яка перебуває в сфері кримінального правосуддя, є доволі актуальною. Здійснення кримінального провадження щодо неповнолітнього спеціальним суддею, особливий порядок проведення судового засідання та залучення захисника, законного представника підозрюваного (обвинуваченого) неповнолітнього віку, визначення додаткових обставин, які підлягають встановленню по таких справах, надання особливого значення психолого-психіатричній експертизі тощо, - засвідчують саме той факт, що ці особливі процесуальні норми стосовно судочинства по справах про злочини неповнолітніх і є відтворенням специфічності зазначених соціально-психологічних та психо-фізичних властивостей неповнолітніх. Проте можливість неповнолітніх користуватися додатковими гарантіями під час кримінального провадження має тлумачитися більш широко і передбачати не лише особливий порядок здійснення окремих процесуальних дій, але законодавче закріплення особливостей реалізації будь-якого кримінально-правового заходу.

Постановка проблеми. З огляду на інтенсивність змін, яких зазнає практично кожна сфера життєдіяльності суспільства в Україні, а відповідно і інтенсивність, з якою змінюється правова сфера (в тому числі і кримінально-процесуальне законодавство), - посилюється теоретичний, правовий, практичний інтерес до комплексних проблем кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. Вирішення цих проблем потребує більш поглибленого та нового осмислення на тлі сталого спрямування України до євро стандартів, впровадження та удосконалення ювенальної юстиції. Невід'ємною складовою ювенальної юстиції є впровадження особливої системи судочинства для неповнолітніх правопорушників. Що в свою чергу вимагатиме нових концептуальних підходів, а відповідно і спеціальних засад, які б безпосередньо стосувалися основ здійснення кримінального правосуддя щодо неповнолітніх.

Стан дослідження. Позитивним є те, що в Україні останнім часом значно збільшилася кількість науковців, які у якості предмета дослідження обирають соціально-економічні, психологічні, педагогічні, кримінологічні, кримінально-правові та кримінально-процесуальні проблеми реалізації

кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх, звертаються до міжнародно-правових стандартів, зарубіжного досвіду законодавчої та правозастосовної практики у даній сфері. Звернення до результатів наукових досліджень, які здійснювалися та здійснюються у різних галузях науки (права, соціології, психології, психіатрії, педагогіки тощо), які безпосередньо, або ж опосередковано стосуються злочинності неповнолітніх, відправлення кримінального правосуддя щодо неповнолітніх, - свідчить на користь необхідності докорінної зміни концепції та законодавчих підходів щодо регулювання кримінально-правових та кримінально-процесуальних відносин, суб'єктом яких є неповнолітня особа.

Особливістю даного напрямку дослідження є те, що проблеми безпосередньо кримінально-процесуального характеру в більшості випадків взаємопов'язані із питаннями суто матеріального кримінально-правового змісту. Так звернення кримінологів до проблем диференціації та індивідуалізації кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх, критеріїв та механізму оцінки стану здоров'я та рівня розвитку неповнолітнього під час відправлення кримінального правосуддя, визначення оптимального співвідношення між заходами суто карального (кримінальна відповідальність та система покарань) та виховного характеру (окремі види примусових заходів виховного характеру), тощо, у підсумку відтворюються у пропозиціях щодо визначення нових концептуальних засад, які мають обумовлювати реформування сфери кримінального правосуддя щодо неповнолітніх. Усі ці та інші питання відповідальності неповнолітніх стали предметом дослідження таких вчених як В.М. Бурдін, Є.М. Вечерова, Т.О. Гончар, Н.Л. Березовська, Т.І. Дмитришина, Ю.В. Єгорова, Н.М. Мирошніченко, Є.С. Назимко, Т.Г. Пономарьова, О.О., О.С. Яцун тощо.

І навпаки, звернення процесуалістів до особливостей провадження в справах про злочини неповнолітніх передбачало врахування кримінально-правових особливостей кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. Так у дисертаційному дослідженні А.Є. Голубова, присвяченому процесуальному становищу неповнолітнього у кримінальному судочинстві України, М.О. Карпенко з проблем особливостей провадження в справах про злочини неповнолітніх, О.О. Левендаренка з проблем особливостей процесу доказування у справах про злочини неповнолітніх, В.В. Романюка з загальних питань кримінального провадження щодо неповнолітніх тощо, - набули розвитку положення щодо необхідності подальшого вдосконалення провадження у справах неповнолітніх, створення особливої специфічної форми вирішення справ щодо даної категорії осіб з урахуванням положень міжнародно-правових стандартів. [2, С. 34-51, 157-180; 3, С. 133-152; 5, С. 13-35; 121-136; 15, С. 9, 14] Зокрема, В.В. Романюком запропоновано редакцію статті з назвою «Основні положення кримінального провадження щодо неповнолітніх». [15, С. 9] В той же час, в цих дослідженнях піддаються аналізу не лише судові рішення про застосування до неповнолітніх певних видів покарання, примусових заходів виховного характеру, але й питання щодо сутності та змісту різних видів кримінально-правового впливу, розглядаються питання загальних правил призначення покарання тощо.

Основний зміст. Аналіз стану та напрямків удосконалення кримінально-процесуального законодавства щодо реалізації кримінальної відповідальності та покарання стосовно неповнолітніх осіб може здійснюватися на різних рівнях системних зв'язків між інститутами та нормами цієї галузі права: на рівні виокремлення інституту кримінально-процесуальних особливостей кримінального правосуддя щодо неповнолітніх, специфічності ознак досудового та судового кримінальних проваджень щодо даного спеціального суб'єкту правопорушень; на рівні положень окремих кримінально-процесуальних норм як тих, що містяться у Главі 38 «Кримінальне провадження щодо неповнолітніх», так і тих, що визначені в інших Розділах та Главах кримінально-процесуального законодавства, проте безпосередньо (або ж опосередковано) стосуються порядку притягнення та реалізації кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх осіб. Проте, враховуючи необхідність впровадження нових підходів у відправлення кримінального правосуддя щодо неповнолітніх, дана проблема має вирішуватися (крім іншого) на більш узагальненому рівні - на рівні засад кримінально-процесуального права та законодавства.

За чинним кримінально-процесуальним законодавством засади кримінального провадження визначаються у Главі 2 Кримінально-процесуального кодексу (далі КПК.) [4, С. 7-14] Якщо звернутися до конкретного змісту положень статей цієї глави (ст.ст. 7-29 КПК), маємо зауважити, що загальні засади кримінального провадження, які стосуються змісту та форм кримінального провадження, певних кримінально-процесуальних понять та категорій, спрямовані в більшості своїй на захист прав та законних інтересів суб'єктів кримінального правосуддя без відносно їхнього віку. За виключенням трьох положень: рівність усіх перед законом передбачає в широкому розумінні наявність додаткових гарантій для неповнолітніх під час кримінального провадження (ст. 10 КПК);

здійснення кримінального провадження в судах усіх інстанцій за загальним правилом у відкритому режимі допускає закриті судові засідання, якщо обвинуваченим є неповнолітній (ст. 27 КПК); при загальній вимозі виконання процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень під час кримінального провадження в розумні строки, уточнюється той факт, що кримінальне провадження щодо неповнолітньої особи має бути здійснено невідкладно і розглянуто в суді першочергово (ст. 28 КПК). Безумовно, ці виключення із загальних засад кримінального провадження є додатковими гарантіями захисту прав та законних інтересів неповнолітніх осіб, які перебувають у сфері кримінального правосуддя. Проте використання законодавцем таких оціночних категорій як «додаткові гарантії», «невідкладно» доводять те, що особливе значення матиме суб'єктивний фактор, а отже судівський розсуд, обмежений лише загальними законодавчими вимогами.

До того ж, слід звернути увагу на те, що необхідність дотримання особливого підходу у відправленні кримінального правосуддя стосовно неповнолітніх у широкому розумінні підкреслюється лише на рівні положень рекомендаційного характеру. Так сутнісною ознакою різних положень рекомендаційного характеру Вищого спеціалізованого суду України (Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ - № 223-1134/0/4-13 від 18.07. 2013 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх»), Пленуму Верховного суду України (Постанови Пленуму Верховного Суду України: «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру» - від 15 травня 2006 р., № 2; «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх» - від 16 квітня 2004 р., № 5) є вказівка на те, що сучасні суди мають виходити із того, що дотримання прав, свобод та законних інтересів неповнолітнього у кримінальному правосудді (як під час досудового розслідування, так і у ході судового провадження) має зумовлювати особливий підхід та особливий порядок здійснення кримінального провадження щодо неповнолітньої особи. До того ж, підкреслюється те, що гарантією належного захисту прав та законних інтересів неповнолітньої особи у кримінальному правосудді має стати не лише наявність особливостей у порядку виконання окремих дій процедурного характеру, але й в цілому суттєва зміна системи здійснення судочинства щодо цих осіб.

Відповідно, це потребуватиме не лише відтворення особливостей на рівні виключення із загальних правил, але й формулювання окремих спеціальних засад, які б стосувалися стратегічних та тактичних напрямів реформування кримінального правосуддя щодо неповнолітніх. Доцільність такого підходу маємо обґрунтувати на підставі більш конкретного аналізу проблем, пов'язаних із подальшою спеціалізацією чинного кримінального правосуддя щодо неповнолітніх, впровадженням відновного правосуддя, усуненням суперечностей та невідповідностей між відповідними положеннями кримінального та кримінально-процесуального законодавства, визначенням дієвої системи суто виховних заходів та покарання для неповнолітніх тощо.

Слід зазначити, що складовою доктринальних тлумачень специфіки кримінального правосуддя щодо неповнолітніх все частіше стає обговорення необхідності впровадження в Україні відновного правосуддя як елементу ювенальної юстиції, утворення паралельної позасудової системи вирішення кримінально-правових конфліктів, надання особливого значення кримінально-процесуальному порядку застосування інститутів примирення (медіації), пробації тощо. Узагальнений аналіз результатів спеціальних досліджень з даних проблем (Є.М.Вечерова, Є.С.Назимко, Т.Г. Пономарьова, Н. Федорчук Н.) [1, С. 12; 12, С. 6, 28, 267, 296-299; 13, С. 9, 13-14, 18; 14, С. 5, 8, 10, 14; 16, С. 360, 361, 364] надає нам підстави зазначити наступне. Висновки науковців щодо шляхів докорінного реформування чинної системи кримінального правосуддя для неповнолітніх, доцільності вилучення справ неповнолітніх правопорушників із системи кримінального правосуддя та їхнього розгляду у рамках спеціальних громадсько-виховних інституцій (різновиди посередництва, зустрічей, конференцій тощо), де відкрито обговорюються наслідки вчиненого, досягається угода щодо матеріальної та моральної компенсації потерпілому, - переважно базуються на дослідженнях зарубіжного законодавчого та правозастосовного досвіду у сфері реалізації кримінальної відповідальності неповнолітніх. Проте, бачення щодо організаційно-правового забезпечення особливого порядку кримінальних проваджень щодо неповнолітніх є досить різним. Пропозиції вчених коливаються від докорінної зміни із запровадженням елементів відновного правосуддя, а отже вирішення кримінально-правових конфліктів поза сферою кримінального правосуддя, до організаційного удосконалення безпосередньо чинної системи правосуддя, її подальшої спеціалізації. Зокрема, пропонується запровадження посади судді у справах неповнолітніх у складі загальних судів, введення спеціалізованих судів або ж, навіть, відповідно до тенденцій реформування кримінального правосуддя у зарубіжних країнах, - здійснення більш поглибленої класифікації судів шляхом

утворення спеціалізовано-галузових судів, які мають спеціалізуватися на кримінальному провадженні справ певного характеру та витоків поведінки неповнолітнього. Проте, і процес впровадження елементів відновного правосуддя, і процес подальшої спеціалізації чинної системи кримінального правосуддя вимагають визначення спеціальних засад (принципів), які мають бути покладені в основу змісту та напрямів суттєвої зміни системи здійснення судочинства щодо неповнолітніх осіб.

Значення принципів положень, які мають впливати на кримінальну та кримінально-процесуальну політику держави, а відповідно і на законодавчу практику, посилює наявність досить значної кількості суперечностей та невідповідностей між положеннями кримінального та кримінально-процесуального законодавства. Кримінально-процесуальне законодавство є формою в якій реалізуються положення матеріальної галузі права – кримінального права. Маємо погодитися із В.О. Меркуловою в тому, що історично так склалося, що саме у сфері регулювання порядку здійснення кримінального правосуддя щодо неповнолітніх осіб, спостерігається досить значна кількість суперечностей та невідповідностей між положеннями кримінального та кримінально-процесуального законодавства. Сталість питання щодо доцільності відмежування кримінально-процесуального порядку застосування досить різних інститутів звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру та звільнення неповнолітнього від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру обумовлюється не достатньою повнотою та чіткістю відповідних кримінально-процесуальних положень як у попередньому, так і чинному законі. До комплексних проблемних питань справедливо відносяться і ті, які стосуються: можливості призначення однакових примусових заходів виховного характеру за злочини різного ступня тяжкості; відсутності законодавчого врегулювання тих ситуацій, коли у суду є можливість застосувати до неповнолітнього як спеціальний, так і загальний (більш пільговий) вид звільнення від кримінальної відповідальності; відсутності кримінально-процесуального врегулювання скасування умовного звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності та інші. [9, С. 146-152; 10, С. 193-196; 11, С. 41-45]

Проте до сьогодні недосконалість окремих кримінально-процесуальних положень є характерною ознакою чинного кримінально-процесуального законодавства. І вирішення як вище зазначених законодавчих проблем, так і низки інших питань (зокрема, поширення сфери умовності притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності, більш конкретного регулювання порядку застосування різних видів примусових заходів виховного характеру, визначення кримінально-процесуальних наслідків встановлення відставання неповнолітньої особи у психічному розвитку тощо) є можливим за умови, знову ж таки, визначення на законодавчому рівні спеціальних засад відправлення кримінального правосуддя щодо неповнолітніх. На їх підставі здійснюватиметься подальше реформування кримінального та кримінально-процесуального законодавства, усуватимуться між ними суперечності та невідповідності.

Насамкінець, саме в засадах кримінального провадження має відтворитися суттєва зміна у підходах щодо законодавчого регулювання порядку застосування конкретних кримінально-правових заходів до неповнолітньої особи, яка вчинила правопорушення. В першу чергу це має стосуватися примусових заходів виховного характеру. Як на сьогодні, порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого, який досяг віку кримінальної відповідальності, примусових заходів виховного характеру регламентується лише в одній нормі – ст. 497 КПК. Проте за змістом ця норма визначає лише стадії кримінального правосуддя, на яких може бути прийнято судом рішення про доцільність застосування примусових заходів виховного характеру, підстави застосування цих заходів та порядок дій суб'єктів відповідних кримінально-процесуальних відносин. [4, С. 232] Законодавець не віднайшов за необхідне визначитися із порядком застосування окремих примусових заходів, незважаючи на те, що певні з них потребують законодавчих роз'яснень та уточнень. Не визначається і порядок скасування цих заходів та притягнення неповнолітнього до кримінальної відповідальності у разі недотримання неповнолітнім покладених на нього обов'язків тощо. [7, С. 75; 8] Дана проблема суттєво поглибиться, якщо суттєво зміниться система заходів кримінально-правового впливу на неповнолітню особу. Адже набувають аксіоматичного характеру доктринальні положення щодо необхідності: подальшого удосконалення багатокількісної системи кримінально-правових заходів реагування на суспільно небезпечну поведінку неповнолітньої особи, утворення більш гнучкої та багаточисельної системи різних видів заходів суто виховного характеру; визначення видів покарання, які мають застосовуватися лише до неповнолітніх. Перегляд положень кримінального (в частині визначення дієвої системи примусових заходів виховного характеру та покарання), кримінально-процесуального (в частині більш поглибленого регулювання порядку їхнього застосування) законодавств має здійснюватися у відповідності із засадами кримінального провадження щодо

неповнолітніх осіб. До того ж, дієве запровадження міжнародно-правових стандартів та позитивного досвіду інших країн світу щодо доцільної системи суто виховних заходів та покарання для неповнолітніх є неможливим без визначення особливих (специфічних) засад здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх.

Підсумовуючи зазначене, маємо підкреслити наступне. Особливість здійснення кримінального правосуддя по відношенню до неповнолітніх осіб, вирішення щодо них специфічних кримінально-процесуальних завдань як стратегічного, так тактичного характеру, мають бути відтворені у змісті та сутності спеціальних засад кримінального провадження щодо неповнолітніх. Спеціальні засади мають не лише впливати на конкретний процесуальний порядок кримінального провадження, але й відтворюватися в особливостях законодавчого процесу, в цілому, в особливостях формулювання конкретних кримінально-процесуальних норм, що регулюють здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх. А відповідно впливати на формулювання понятійного апарату, підходи у визначенні критеріїв систематизації кримінально-процесуальних норм та відповідних інститутів.

За змістом та сутністю в цих засадах має бути відтворене спрямування чинної системи кримінального правосуддя щодо неповнолітніх:

до обмеження судового розсуду, до більш чіткої формалізації кримінально-процесуальних положень, як на рівні цілого інституту особливостей кримінального провадження щодо неповнолітніх, так і на рівні окремих норм та кримінально-процесуальних положень;

до впровадження такої законодавчої практики, яка б передбачала формулювання порівняно більш змістовних та чітких за визначенням понять та категорій, порядку реалізації кримінально-процесуальних норм;

до виокремлення, порівняно із чинним законом, більш широкого переліку спеціальних кримінально-процесуальних норм, які б визначали особливий порядок здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх, в окремій Главі;

до чіткої та більш повної регламентації кримінально-процесуального порядку застосування окремих примусових заходів виховного впливу, залежно від суворості цих заходів та складнощів їхньої реалізації.

References:

1. Vecheva Ye.M. (2010) *Nekaralni kryminalno-pravovi vplyv na nepovnolitnikh v Ukraini (kryminologichni zasady): avtor. dys. na zdob. nauk. stup. kand. yuryd. nauk za spets. 12.00.08 – kryminalne pravo ta kryminologhiia; kryminalno-vykonavche pravo* [Non-criminal criminal law influence on juveniles in Ukraine (criminological principles): author. dis to bake sciences step Cand. lawyer sciences for special 12.00.08 - Criminal Law and Criminology; criminal enforcement law]. Odesa: MHU. 2010, 20 p. (In Ukrainian)
2. Holubov A.Ie. (2005) *Protsesualne stanovyshche v kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy nepovnolitnoho, yakyyi skoiv zlochin abo suspilno nebezpechne diiannia: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09 – kryminalnyi protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza* [The procedural position in a criminal trial of a juvenile who committed a crime or a socially dangerous act: diss. ... Candidate lawyer Sciences: 12.00.09 - Criminal Procedure and Criminology; forensic examination]. Kh.: *Natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav* [National University of Internal Affairs], 2005. 215 p. (In Ukrainian)
3. Karpenko M.O. (2004) *Osoblyvosti provadzhennia v spravakh pro zlochyny nepovnolitnikh: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09 – kryminalnyi protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza* [Features of proceedings in cases of juvenile delinquency: dis. ... Candidate lawyer Sciences: 12.00.09 - Criminal Procedure and Criminology; forensic examination]. Kh.: *Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho* [National Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise], 2004. 182 p. (In Ukrainian)
4. *Kryminalno-protsesualnyi kodeks Ukrainy: chynne zakonodavstvo iz zminamy ta dopovn. na 24 zhovtnia 2016 roku: Ofits. Tekst* [Criminal Procedure Code of Ukraine: current legislation with amendments and supplements. on October 24, 2016: Officer. text]. K.: Alerta, 2016. 288 p. (In Ukrainian)
5. Levendarenko O.O. (2003) *Osoblyvosti protsesu dokazuvannia u spravakh pro zlochyny nepovnolitnikh: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09 – kryminalnyi protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza* [Features of the process of proof in cases of juvenile delinquency: dis. ... Candidate lawyer Sciences: 12.00.09 - Criminal Procedure and Criminology; forensic examination]. Donetsk: *Donetskyi instytut vnutrishnikh sprav pry Donetskomu natsionalnomu universyteti* [Donetsk Institute of Internal Affairs at the Donetsk National University], 2003. 226 p. (In Ukrainian)
6. Marchenko O.A. (2018) *Vidnovne pravosuddia: okremi doktrynalni aspekty* [Restoration of justice: separate doctrinal aspects]. *Materialy XMizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii «Rol ta mistse pravookhoronnykh orhaniv u rozbudovi demokratychnoi pravovoi derzhavy»* (M. Odesa: ODUVS –

30 bereznia 2018 r.) [Materials of the X International scientific-practical Internet conference "The role and place of law-enforcement bodies in building a democratic state of law" (Odessa: ODUVS - March 30, 2018)]. P. 247-248. (In Ukrainian)

7. Marchenko O.A. (2018) *Kryminalno-protsesualnyi poriadok zastosuvannia prymusovykh zakhodiv vykhovnoho kharakteru: okremi problemy chynnoho zakonodavstva* [Criminal Procedure Procedure for the Use of Forced Educational Measures: Some Problems of the Current Legislation]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni problemy reformuvannia kryminalnoi yustyttsii»* (m. Odesa: MHU... vid 20 kvitnia 2018 r.) [Materials of the International Scientific and Practical Conference "Actual Problems of the Reform of Criminal Justice" (Odessa, MSU ... of April 20, 2018)]. P. 73-76. (In Ukrainian)

8. Marchenko O.A. (2018) *Kryminalno-protsesualnyi poriadok zastosuvannia do nepovnolitnikh prymusovykh zakhodiv vykhovnoho kharakteru* [The criminal procedure procedure for the use of juvenile coercive measures of educational character] *Materialy II Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni problemy kryminalnoho prava, protsesu, kryminalistyky ta operatyvno-rozshukovoi diialnosti»* (m. Khmelnytskyi: Derzhavna prykordonna sluzhba, 2 bereznia 2018 r.) [Materials of the II All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Actual Problems of Criminal Law, Process, Criminalistics and Operational and Investigative Activity" (Khmelnytsky: State Border Guard Service, March 2, 2018)]. (In Ukrainian)

9. Merkulova V.O. (2013) *Tendentsii reformuvannia instytutu zvilnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti: kryminalno-pravovi ta kryminalno-protsesualni aspekty* [Tendencies of Reformation of the Institute for Exemption from Criminal Responsibility: Criminal Legal and Criminal-Procedural Aspects]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys* [Southern Ukrainian Law Journal]. 2013. № 1. P. 146-152. (In Ukrainian)

10. Merkulova V.O. (2013) *Kryminalna vidpovidalnist ta zakhody kryminalno-pravovoho vplyvu: problemy chynnoho kryminalnoho ta kryminalno-protsesualnoho zakonodavstva vidpovidalnosti* [Criminal liability and measures of criminal-legal influence: problems of the current criminal and criminal-procedural legislation of responsibility]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys* [Southern Ukrainian Law Journal]. 2013. № 2. P. 193-196. (In Ukrainian)

11. Merkulova V.O. (2017) *Zvilnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti ta pokarannia nepovnolitnikh: superechlyvist kryminalno-pravovykh ta kryminalno-protsesualnykh polozhen* [Exemption from criminal liability and punishment of minors: contradictory criminal-law and criminal-procedural provisions]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys* [Southern Ukrainian Law Journal]. 2017. № 3. P. 41-45. (In Ukrainian)

12. Nazymko Ye.S. (2016) *Instytut pokarannia nepovnolitnikh u kryminalnomu pravi Ukrainy. Heneza, mizhnarodni ta yevropeiski standarty, yuvenalna penolohiia: monohrafiia* [Institute of juvenile delinquency in the criminal law of Ukraine. Genesis, international and European standards, juvenile penology: monograph]. K.: Yurinkom Inter, 2016. 384 p. (In Ukrainian)

13. Nazymko Ye.S. (2015) *Zarubizhnyi dosvid kryminalno-pravovoi rehlementatsii instytutu pokarannia nepovnolitnikh: monohrafiia* [Foreign experience of criminal legal regulation of the institute of juvenile punishment: monograph]. K.: KNT, 2015. 368 p. (In Ukrainian)

14. Ponomarova T.H. (2016) *Zvilnennia nepovnolitnikh vid pokarannia ta yoho vidbuvannia v Ukraini ta Polshchi: porivnialnyi analiz: avtor. dys.. na zdob. nauk. stup. kand. yuryd. nauk za spets. 12.00.08 – kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo* [Release of juveniles from punishment and his serving in Ukraine and Poland: comparative analysis: author. dis ... for baking sciences step Cand. lawyer sciences for special 12.00.08 - Criminal Law and Criminology; criminal enforcement law]. Odesa: ODUVS, 2016. 19 p. (In Ukrainian)

15. Romaniuk V.V. (2015) *Kryminalne provadzhennia shchodo nepovnolitnikh: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09 – kryminalnyi protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diialnist* [Criminal proceedings against minors: diss. ... Candidate lawyer Sciences: 12.00.09 - Criminal Procedure and Criminology; forensic examination; operational search activity]. Kh.: *Kharkivskyi natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav* [Kharkiv National University of Internal Affairs], 2015. 254 p. (In Ukrainian)

16. Fedorchuk N. (2006) *Vidnovne sudochynstvo yak alternatyva kryminalnomu: ohliad yoho u Velykii Brytanii ta inshykh krainakh pretsedentnoi systemy prava* [Restoration of legal proceedings as an alternative to criminal: its review in the United Kingdom and other countries of the precedent system of law]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia yurydychna* [Visnyk of Lviv University. The series is legal]. 2006, Vyp. 42. P. 360-364. (In Ukrainian)

Основы уголовного производства в отношении несовершеннолетних: проблемы действующего уголовно-процессуального законодательства Украины

Марченко Алена Анатольевна, e-mail: lenok-tolbevna@ukr.net,
Одесский государственный университет внутренних дел, г. Одесса, Украина.

Аннотация: в статье рассматриваются вопросы особенностей осуществления уголовного правосудия в отношении несовершеннолетних лиц, решения по ним специфических уголовно-процессуальных задач как стратегического, так тактического характера, должны быть воспроизведены в содержании и сущности специальных принципов уголовного производства в отношении несовершеннолетних. Специальные принципы должны не только влиять на конкретный процессуальный порядок уголовного производства, но и воспроизводиться в особенностях законодательного процесса в целом в особенностях формулировки конкретных уголовно-процессуальных норм, регулирующих осуществление уголовного производства в отношении несовершеннолетних. А соответственно влиять на формулировку понятийного аппарата, подходы в определении критериев систематизации уголовно-процессуальных норм и соответствующих институтов.

Ключевые слова: основные принципы уголовного судопроизводства, осуществление уголовного правосудия, дифференциация и индивидуализация уголовной ответственности, наказание несовершеннолетних, реституционное правосудие, принудительные меры.